

De massa ontketend

Oostende en Barcelona

Massatoerisme is niet van gisteren. Het bestond al in de oudheid en klom daarna via pelgrimages en grand tours op naar elitair badtoerisme, om vervolgens via de shilling-day van de eerste wereld-expo naar het ontketende massatoerisme van na de Tweede Wereldoorlog te gaan, toen arbeiders vakantieverlof kregen en genoeg geld om te reizen.

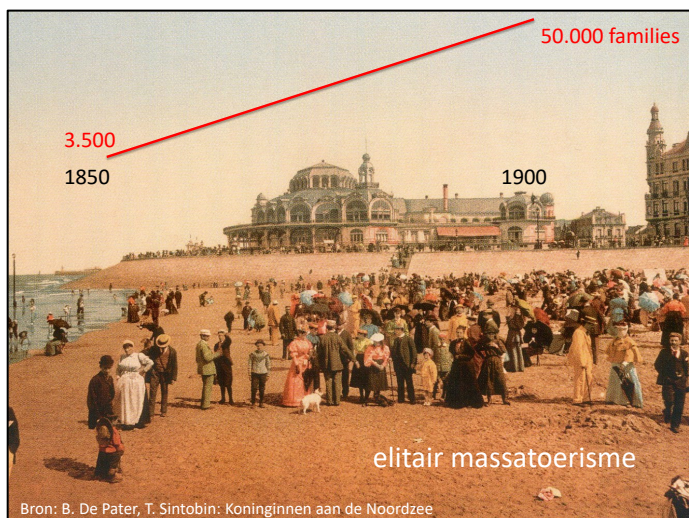
In de badplaats Oostende is deze ontwikkeling van elitair- naar massa-(bad)toerisme nog steeds goed zichtbaar.

In Barcelona zie je die ontwikkeling minder duidelijk, omdat het pas na de Olympische Spelen van 1992 een badplaats werd.

Waarom dan toch Oostende met Barcelona vergelijken?

Oostende

Omstreeks 1850 begon het badtoerisme in Oostende vorm te krijgen met veel Engelse badgasten. Gedurende het bewind van koning Leopold II (1835-1909), die hier een zomerverblijf had, maakte het als elitaire badplaats een bloeiperiode door dat bijdroeg aan het in de vergetelheid raken van de arme garnizoenstad Oostende.

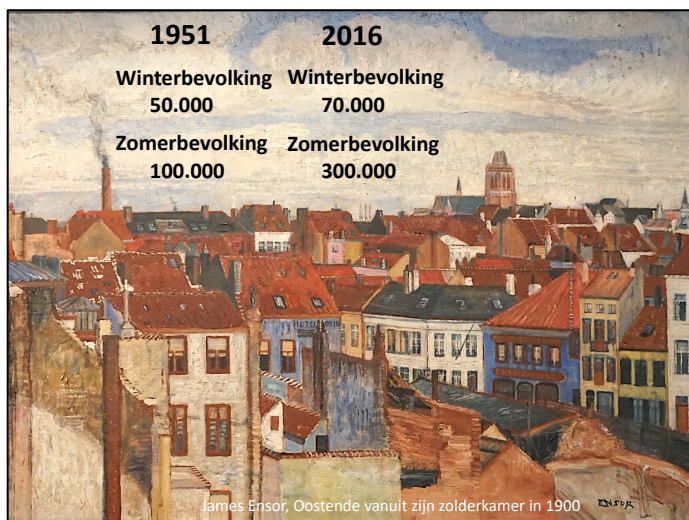

Dat duurde tot 1936/1937 toen het massatoerisme vaste voet aan de grond kreeg. Tezelfdertijd vloog de elite in de zomer al regelmatig naar de immer zonnige Riviera.

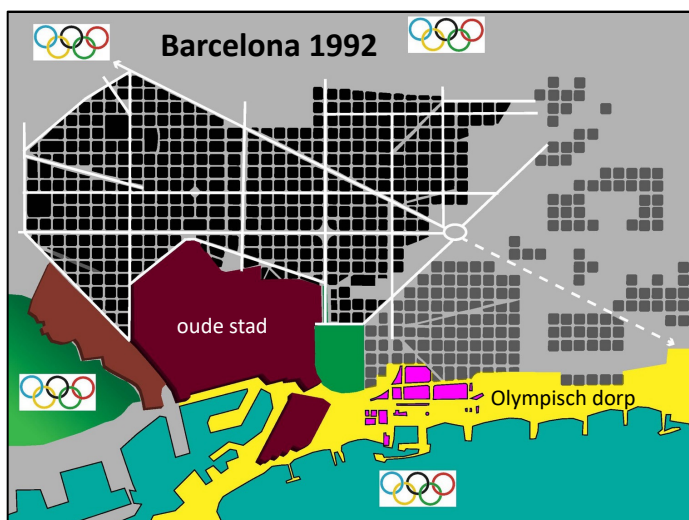
Vervolgens verdween tijdens de oorlog bijna alle chique kustbebouwing voor de aanleg van de Atlantikwall. Daarna maakten bombardementen het vernietigend karwei af.

Na de oorlog verrezen er, mede door gunstige belastingregels, tweede verblijven in flatgebouwen voor in de plaats, bedoeld voor welvarende moderne burgers die je net wel of net niet elitair zou kunnen noemen. De arme bewoners van Oostende bleven gewoon op de tweede rang zitten.

Dat levert tot op de dag van vandaag het bijzondere beeld op van een zomer- en een winterstad met wisselende bevolkingsamenstelling.

Barcelona

In Barcelona vond iets anders plaats. Tot de Olympische Spelen van 1992 kon je Barcelona geen toeristenstad noemen. Aan de zeezijde lagen een haven en een spoorlijn met veel industrie waar niemand kwam. Alleen op de Ramblas zag je soms enkele toeristen.

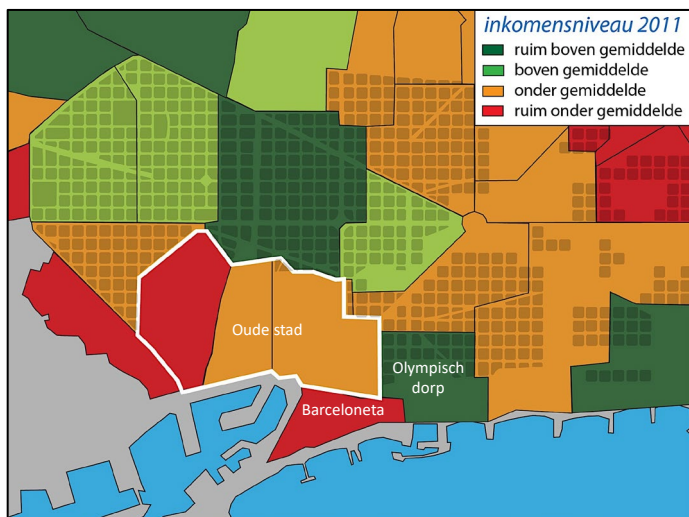
Dat beeld veranderde definitief met de Olympische Spelen van 1992 die op vier plekken in de stad plaatsvonden.

Eén van die plekken lag aan zee. Daar nestelde zich het Olympisch dorp aan een strand met promenade. Om dat voor elkaar te krijgen moest heel wat gesloopt en verplaatst worden. Het resultaat mocht er wezen; Barcelona opende zich naar zee.

Promotiefilmpjes gingen vervolgens de hele wereld over met de bouwwerken van Gaudi, de kunsten van Miró en een heerlijk strand. Barcelona bleek plots een badplaats van allure te zijn.

Deze wereldwijde Olympische aandacht voor een nog onontdekte toeristenstad zorgde ervoor dat de vele nieuwe toeristen na de Olympische Spelen nauwelijks weet hadden van de armoede in de oude stad en naastgelegen visserswijk Barceloneta. Ze hielden er althans geen rekening mee.

Bewoners van deze wijken kregen een schok toen toeristen in badkleding door hun straten liepen en 's-nachts luidruchtig de bloemetjes buiten zetten in hun Airbnb-appartementen. Twee werelden botsten hier op elkaar.

Het Nederlandse Journaal deed er op 22 augustus 2014 zelfs verslag van.

De gastvrijheid tijdens de Olympische Spelen sloeg in korte tijd om in geldzucht bij middenstanders en verhuurders van vakantieverblijven. Bewoners zagen hun huizenprijzen stijgen en hun woonstee in gevaar komen. Dat leidde tot talloze straatprotesten.

2023

ESTRATÈGIA DE TURISME SOSTENIBLE

Barcelona Turisme

Duurzaam toerisme

- gemeente + marktpartijen
- 16 doelstellingen:
- lokaal voedsel
- spreiding
- etc.

8 juli 2024

In 2017 besloot de gemeente om een bouwstop in te voeren en boetes uit te delen aan vakantieverhuurders. Tevens kwam ze met een toerismeplan – nieuwe versie in 2023 - waarin duurzaam toerisme als marketingstrategie centraal staat.

Vreemd genoeg lees je hierin niets over de animositeit van de plaatselijke bevolking tegen toeristen of tegen overtoerisme in zijn algemeenheid. Met talloze doelstellingen spiegelt dit plan een duurzaam toerisme voor waarin alles pais en vree is. In 2024 braken er echter toch weer straatprotesten uit. Wat is er toch aan de hand?

Oostende – Barcelona

De vergelijking tussen de badsteden Oostende en Barcelona lijkt vergezocht, mede omdat Barcelona ruim tweeëntwintig keer zoveel inwoners heeft. Maar het kenmerk van een stad is dat de plaatselijke economie divers van aard is. Hoewel de agrarische sector doorgaans beperkt is, bloeien hier de handel, industrie en transport, alsmede dienstverlening en cultuur. Soms heeft de ene sector de overhand dan weer de andere, maar geen enkele is dominant.

Bij een toeristenstad heeft echter slechts één sector, die van het toerisme, de overhand. Dat is in Oostende het geval, dat zich overigens vanwege haar stadsrechten geen badplaats maar badstad noemt. Daarom doet deze stad dan ook haar best om de andere sectoren op te krikken en te zorgen voor haar (economische) aantrekkelijkheid buiten het zonnige toeristenseizoen.

In Barcelona is die dreiging van eenzijdige toeristenstad nog lang geen werkelijkheid. Het beseft nauwelijks een badstad te zijn. Hier roept massatoerisme vooral een gevoel van verdringing en vervreemding op. Dat nare gevoel zijn ze in Oostende allang voorbij.

Het duurzaamheidsbeleid van de toeristensector in Barcelona lijkt dan ook zijn doel voorbij te schieten. Over verdringing en vervreemding gaat dat beleid namelijk niet. Dat straatprotesten elk jaar weer terugkomen kan dan ook nauwelijks verbazing wekken.